

Rolnummer 3484
Arrest nr. 181/2005 van 7 december 2005

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende het artikel 50 van het Wetboek der successierechten, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot en L. Lavrysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 31 januari 2005 in zake P. De Ceulaer en N. De Ceulaer tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 16 februari 2005, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 50 van het Wetboek van Successierechten, zoals van toepassing voor het Vlaams Gewest, artikelen 10 en 11 Grondwet en/of artikel 172 van de Grondwet, doordat het voor bepaling van het successierechtelijk tarief verkrijgingen door stiefkinderen gelijkstelt met verkrijgingen in rechte lijn, terwijl het dat niet doet met verkrijgingen door stiefkleinkinderen ? ».

Memories zijn ingediend door :

- P. De Ceulaer en N. De Ceulaer, wonende te 2600 Berchem, Fruithoflaan 4;
- de Vlaamse Regering;
- de Waalse Regering.

P. De Ceulaer en N. De Ceulaer hebben een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 8 november 2005 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. J. Schrijvers, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. L. Dillen, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor P. De Ceulaer en N. De Ceulaer;
 - . Mr. N. Muyshondt *loco* Mr. W. Huber, advocaten bij de balie te Antwerpen, voor de Vlaamse Regering;
 - . Mr. M.-P. Donéa *loco* Mr. M. Eloy, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Waalse Regering;
- hebben de rechters-verslaggevers M. Bossuyt en P. Martens verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

De eisers voor de verwijzende rechter zijn wettige kinderen van de niet-vooroverleden stiefdochter van wijlen G. Loix en werden, met drie anderen, aangewezen als algemene legataris voor één vijfde van de volle eigendom van de nalatenschap van laatstgenoemde.

De door de eisers betaalde successierechten werden overeenkomstig artikel 48 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing voor het Vlaams Gewest, berekend tegen het tarief toepasselijk tussen andere personen dan personen in rechte lijn, echtgenoten en samenwonenden. Hun verzoek tot toekenning van het voordelige tarief dat geldt bij vererving in rechte lijn werd door de gewestelijke directeur afgewezen.

Voor de Rechtbank van eerste aanleg voeren de eisers aan dat artikel 50 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing voor het Vlaams Gewest, een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en/of artikel 172 van de Grondwet doordat het bij het bepalen van de successierechten verkrijgingen door stiefkinderen gelijkstelt met verkrijgingen in rechte lijn, terwijl het dat niet doet met verkrijgingen door stiefkleinkinderen. De Rechtbank besluit daarop tot het stellen van de hiervoor vermelde prejudiciële vraag.

III. In rechte

- A -

Standpunt van de eisers voor de verwijzende rechter

A.1.1. Volgens artikel 50 van het Wetboek der successierechten, zoals vervangen bij artikel 45 van het decreet van het Vlaams Parlement van 21 december 2001, wordt een verkrijging tussen een stiefouder en een stiefkind gelijkgesteld met een verkrijging in de rechte lijn.

A.1.2. Uit de toelichting bij het vermelde decreet blijkt dat de gelijkstelling van de relatie tussen een stiefouder en een stiefkind met de relatie in de rechte lijn wordt gebaseerd op de hechte band die beide relaties kenmerken en op de onderhoudsplicht van stiefouders ten aanzien van hun stiefkinderen.

Om dezelfde redenen moet ook een stiefkleinkind dat erft van zijn stiefgrootouder het voordelige tarief in de successierechten kunnen genieten dat geldt voor de vererving in de rechte lijn.

De verhouding tussen de stiefgrootouder en zijn of haar kleinkinderen kan een even hechte band uitmaken als die tussen een grootouder en zijn of haar kleinkinderen. Bovendien kunnen ook stiefgrootouders, zoals grootouders, tot een onderhoudsplicht jegens hun stiefkleinkinderen gehouden zijn. Er is dan ook geen objectieve en redelijke rechtvaardiging om inzake successierechten het tarief in de rechte lijn te beperken tot de relatie tussen de stiefouder en het stiefkind, zonder ze uit te breiden tot het stiefkleinkind.

Standpunt van de Vlaamse Regering

A.2.1. De Vlaamse Regering onderzoekt in eerste instantie de vergelijkbaarheid tussen stiefkinderen en stiefkleinkinderen in het kader van artikel 50 van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing in het Vlaamse Gewest.

A.2.2. Teneinde rekening te houden met de realiteit van de nieuw samengestelde gezinnen heeft de wetgever het noodzakelijk geacht een aantal maatregelen te nemen om mogelijke discriminaties tussen het traditionele gezin en het stiefgezin te vermijden. Zo werden in artikel 345 van het Burgerlijk Wetboek de voorwaarden voor adoptie versoepeld en werd in artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek, onder welomschreven voorwaarden, een onderhoudsplicht van de stiefouder ten aanzien van het stiefkind geregeld.

A.2.3. In het verlengde van die maatregelen werd ook in het Wetboek der successierechten een verkrijging tussen stiefouder en stiefkind gelijkgesteld met een verkrijging in de rechte lijn. De in het geding zijnde bepaling werd ingegeven door de hechte band die bestaat tussen stiefouders en stiefkinderen, ten gevolge van het feit dat zij vaak gedurende geruime tijd hebben samengewoond. Die band heeft specifiek betrekking op het kerngezin en is niet vergelijkbaar met de band die kan bestaan tussen grootouders en kleinkinderen dan wel tussen stiefgrootouders en stiefkleinkinderen, die, gelet op de huidige samenlevingsvormen in onze maatschappij, in principe niet samenwonen of hebben samengewoond. Die onvergelijkbare categorieën kunnen aldus rechtmatig ongelijk worden behandeld.

Bovendien dient in aanmerking te worden genomen dat, ingeval tussen stiefgrootouders en stiefkleinkinderen een hechte band is ontstaan ten gevolge van het feit dat zij samenwonen of samengewoond hebben, zij onder bepaalde voorwaarden, op grond van de artikelen 48 en 50 van het Wetboek der successierechten, een voordeliger fiscaal tarief kunnen genieten.

A.2.4. In tweede orde onderzoekt de Vlaamse Regering de vergelijkbaarheid tussen stiefkleinkinderen en kleinkinderen.

In hoofdorde merkt de Vlaamse Regering op dat de vergelijking tussen beide categorieën van personen wordt gemaakt door de eisers voor de verwijzende rechter, maar dat dit onderscheid niet het voorwerp uitmaakt van de prejudiciële vraag, zodat het door het Hof niet moet worden onderzocht.

A.2.5. Subsidiair meent de Vlaamse Regering dat de situatie van grootouders en kleinkinderen erfrechtelijk niet vergelijkbaar is met de situatie van stiefgrootouders en stiefkleinkinderen doordat alleen in het eerste geval een bloedband aanwezig is, waarmee ook een onderhoudsverplichting gepaard gaat, terwijl dat in het tweede geval niet zo is. Op grond daarvan is het objectief en redelijk verantwoord dat de relatie tussen stiefgrootouders en stiefkleinkinderen op het vlak van de successierechten niet in aanmerking wordt genomen en beschermd op dezelfde wijze als de relatie tussen grootouders en kleinkinderen.

Standpunt van de Waalse Regering

A.3.1. Volgens de Waalse Regering is de gelijkschakeling, op het vlak van de successierechten, van de vererving tussen stiefouders en stiefkinderen met de vererving in rechte lijn gerechtvaardigd door de hechte band die bestaat tussen stiefouders en stiefkinderen, ten gevolge van hun samenwonen. Dit resulteert op grond van artikel 203 van het Burgerlijk Wetboek ook in een onderhoudsplicht. Het feit dat diezelfde gegevens niet aanwezig zijn in de relatie tussen stiefgrootouders en stiefkleinkinderen rechtvaardigt een onderscheiden behandeling op het vlak van de successierechten.

A.3.2. De Waalse Regering wijst ook erop dat de in het geding zijnde bepaling, door de gelijkschakeling inzake successierechten van de vererving tussen stiefouders en stiefkinderen met de vererving in de rechte lijn, afwijkt van het algemene beginsel dat erfrecht gebaseerd is op de bloedband. Op grond van het algemene beginsel dat belastingwetten van strikte interpretatie zijn, kan die uitzondering niet worden uitgebreid tot andere categorieën van belastingplichtigen.

- B -

B.1.1. Volgens artikel 50 van het Wetboek der successierechten, zoals vervangen bij artikel 44 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 21 december 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002, wordt in het Vlaamse Gewest, bij de bepaling van het tarief der successierechten, een verkrijging tussen een stiefouder en een stiefkind gelijkgesteld met een verkrijging in de rechte lijn.

B.1.2. De verwijzende rechter vraagt het Hof of die bepaling de artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet schendt, doordat de gelijkstelling met het tarief toepasselijk op de erfgenamen in de rechte lijn, geldt voor de verkrijging door een stiefkind, maar niet voor de verkrijging door een stiefkleinkind.

Uit de gegevens van het dossier blijkt dat de eisers voor de verwijzende rechter kinderen zijn van een niet-vooroverleden stiefdochter van de erflater. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot die categorie van personen.

B.2. Het bepalen van het belastingtarief en het vaststellen van de modalisering ervan komt de bevoegde fiscale wetgever toe. Wanneer hij daartoe criteria van onderscheid hanteert, moeten die objectief en redelijk kunnen worden verantwoord. De tarieven en de modaliteiten ervan moeten op gelijke wijze worden toegepast ten aanzien van eenieder die zich ten opzichte van de maatregel en het nagestreefde doel in een gelijkwaardige positie bevindt, zij het dat de fiscale wetgever een verscheidenheid aan toestanden kan dienen op te vangen in categorieën die, noodzakelijkerwijze, slechts bij benadering met de werkelijkheid overeenstemmen.

B.3.1. Luidens artikel 731 van het Burgerlijk Wetboek komen de erfenissen toe aan de kinderen en afstammelingen van de overledene, aan zijn noch uit de echt, noch van tafel en bed gescheiden echtgenoot, aan zijn bloedverwanten in de opgaande lijn en aan zijn bloedverwanten in de zijlijn, in de orde en overeenkomstig de regels die de wet bepaalt. Aldus hanteert de wetgever bij het bepalen wie erfgenaam is twee criteria, namelijk de bloedband en de huwelijksband. Alle andere personen kunnen slechts tot de nalatenschap van een persoon worden geroepen bij wege van testament van de erflater of bij wege van contractuele erfstelling.

B.3.2. Vóór de invoeging van artikel 50 van het Wetboek der successierechten bij het decreet van 20 december 1996 werd in het Vlaamse Gewest het laagste tarief in de successierechten voorbehouden aan welbepaalde categorieën van wettige erfgenamen, zijnde de erfgenamen in de rechte lijn en de langstlevende echtgenoot. Behalve in geval van stiefouderadoptie vererfden de stiefkinderen, die bij gebrek aan bloedband naar de regels van het burgerlijk recht geen wettige erfgenamen van hun stiefouder zijn, de nalatenschap tegen het hoogste tarief « tussen andere personen ».

B.4.1. De grondslag voor de gelijkschakeling, op het vlak van de successierechten, van een verkrijging tussen een stiefouder en een stiefkind, met een verkrijging in de rechte lijn, is volgens de decreetgever te vinden in de hechte band die tussen stiefouders en stiefkinderen kan ontstaan door het feit dat zij vaak gedurende geruime tijd samengeleefd hebben (*Parl. St.*, Vlaams Parlement, 1996-1997, nr. 428/1, p. 6).

B.4.2. Het successierechtelijk verschil in behandeling tussen stiefkinderen die erven van hun stiefouder en stiefkleinkinderen die erven van hun stiefgrootouder berust op een objectief en pertinent criterium, namelijk de hechtheid van de gezinsband, nu het in het eerste geval gaat om leden van een kerngezin, terwijl dat in het tweede geval niet zo is.

B.4.3. Doordat de toekenning van het voordelige tarief aan stiefkinderen een uitzondering vormt op de voorheen geldende regeling waarbij slechts bepaalde categorieën van wettige erfgenamen dat tarief konden genieten, vermocht de decreetgever, in de uitoefening van zijn beoordelingsbevoegdheid, die uitzondering restrictief op te vatten.

B.4.4. De stiefkleinkinderen worden niet op een onevenredige wijze geraakt door de hogere successierechten, vermits ervan kan worden uitgegaan dat zij, doordat zij in beginsel geen deel uitmaken van het kerngezin van de erflater, niet dezelfde band hebben als de stiefkinderen met het gezinspatrimonium dat de erflater bij zijn overlijden nalaat. In het geval waarin het stiefkleinkind zou samenwonen met de stiefgrootouder, kan het overeenkomstig de in het geding zijnde bepaling onder de voorwaarden bepaald in artikel 50, derde lid, van het Wetboek der successierechten, zoals van toepassing voor het Vlaamse Gewest, het tarief van de successierechten genieten dat geldt voor zorgkinderen, dat gelijk is aan het tarief bij vererving in de rechte lijn.

B.5. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 50 van het Wetboek der successierechten, zoals vervangen bij het decreet van het Vlaamse Gewest van 21 december 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002, schendt niet de artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet doordat het voor de vererving tussen een stiefgrootouder en een stiefkleinkind niet het tarief voor een vererving in de rechte lijn toepasselijk maakt.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 7 december 2005.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Arts